

Ona yurti - oltin beshiging

TONG yulduzi

O'zbekiston Respublikasi bolalari va o'smirlari gazetasi

Gazeta 1929-yil 1-avgustdan chiqarib boshlagan

2006-yil 20-26 - fevral N:8 (66549)

Muassislar:

O'zbekiston Matbuot va
axborot agentligi,
O'zbekiston Respublikasi
Xalq Ta'limi Vazirligi,
«KAMOLOT» Yoshlar
Ijtimoiy Harakati,
«SOG'LOM AVLOD
UCHUN» Hukumatga
qarashli bo'lmagan xalqaro
xayriya jamg'armasi.

Ertaga BMTga a'zo davlatlar "Xalqaro ona tili kuni" nishonlashadi. O'rinli savol tug'iladi: "Biz til bayramimizni 21-oktabrda nishonlaymiz. 21-fevral biz uchun ham ahamiyatga molikmi?" Biz ham BMTga a'zo davlat ekanmiz, demak bu bayram bizniki hamdir. 21-oktabrda o'zbek tiliga Davlat maqomi berilgan kuni yurtimizda keng tantana qilsak, 21-fevralda tilimizga bo'lgan cheksiz hurmat va ehtiromimizni, uning tengsiz imkoniyatlarini dunyoga ko'rsatamiz.

Tilimiz juda boy adabiy merosga ega. Chunki buyuk alloma-yu ajdodlarimiz tamal toshi qo'yishgan unga. Biz ularga munosib avlod bo'la olyapmizmi? His eta olyapmizmi nutqimiz ravon, so'zimiz to'g'riligiga mas'ulligimizni?

"XXI asr - axborot asri" deya bong uryapti matbuot. Biroq, ana shu "axborot" so'zini o'rinli ishlatyapmizmi?

Yaqinda bir ziyoli ayolning fikri meni o'ylantirib qo'ydi. Uning aytishicha, "axborot" so'zini noto'g'ri ishlatar emishmiz. Ustozimdan so'rasam, hech o'ylab ko'rmagan ekanman, deya biroz o'ylanib turdilar-da, shunday javob qildilar:

- "Xabar" so'zi arabchadan tarjima qilinganda "yangilik" degan ma'noni bildiradi. "Aron" esa arabchada ko'plik qo'shimchasi bo'lib, "xabar"ga qo'shilganda "axbor", ya'ni, "yangiliklar" degan ma'noni bildiradi. Unga boshqa ko'plik qo'shimchasi qo'shilganda esa "yangiliklar" so'zi kelib chiqadi. Bundan chiqdi "Axborot" ham noto'g'ri so'z ekan. Axir "axbor"ga yana "aron" qo'shimchasi qo'shiladi-ku...

Yana, "Yoshlar" telekanali orqali berib boriladigan "Iqlim" dasturining nomi haqida ham biroz e'tirozli fikrlarim bor. Bu nomdagi dasturda har kuni e'tiborimizga bir kunlik ob-havo ma'lumotlari havola qilinadi. Har gal bu so'zni o'qiganimda geografiya fani o'qituvchimizning gaplari yodimga tushaveradi: "Iqlim - qaysidir mintaqaning ob-havosini yillar davomida o'rganish va unga tahliliy yondoshishdir. Ob-havo kunlik, maksimum 2-3 kunga bashorat

MENDA BIR FIKR BOR

qilinadi. Iqlimga esa yillar davomida o'rganib, bir to'xtamga kelingandagina munosabat bildiriladi. U tropik, subtropik, mo'tadil va boshqa turlarga bo'linadi. Ob-havo esa issiq, sovuq, iliq kabi mezonlarda o'lchanadi. Ikkalasini yaxshilab farqlab olinglar, bo'lmasa "2" qo'ya-man", -derdilar bizga.

O'zbekiston televideniyesi xodimlari mana shu fikrlar xususida bir o'ylab ko'rsalar

yaxshi bo'lardi...

Shu o'rinda yana bir gap: ayni kunda poytaxtimizda 15 ta radiostansiya faoliyat ko'rsatmoqda. Bu juda quvonarli albatta. Chunki radiostansiyalar qanchalik ko'p bo'lsa, ijodiy raqobat ham shunchalik kuchli bo'ladi-da. Bu degani, har bir radiostansiya o'z muxlislari sonini oshirish uchun biri-biridan qiziqarli, mazmunli eshittirishlar tayyorlashga harakat qiladilar. Bizga ma'lumki, barcha radiostansiyalar har bir soatni e'lon qilib turishadi. Lekin "Oriyat dono" da hozirgina e'lon qilingan vaqt "O'zbekim taronasi" da e'lon qilingan vaqtdan 3 va hatto 5 daqiqa farq qiladi. "Vodiy sado" sida soat 18.00 bo'lsa, "Hamroh" da ikki daqiqadan so'ng 18.00 bo'ladi. Yoki aksincha. Qay bir radioga ishonib, qo'l soatingni qay biridan to'g'rilashni bilmaysan kishi. Balki bu bir arzimam, e'tiborga molik bo'lmagan fikrdir. Lekin, menimcha, OAV har bir ma'lumotni, shu jumladan, vaqtni ham aniq, tiniq yetkazishlari kerak-ku, shunday emasmi?

Muxlisa MUSAXO'JAYEVA.

VAQTINGIZNI BEKOR O'TKAZMANG!

Hozirgi kunda biz yoshlar uchun barcha shart-sharoitlar muhayyo qilingan. Kutubxonalar, o'smirlar klublari, kompyuter saboqlarini olishimiz uchun bepul markazlar tashkil etilgan. Yangi kitoblari, turli-tuman gazetalar soni ko'paymoqda. Ota-bobolarimiz tushlarida ham ko'rmagan texnologiyaning eng oxirgi modellari bilan bema'lol «tillasha» olamiz. Masalan, Internetni olaylik, u orqali uzoq masofadan bema'lol fikr almashish, turli axborotlarni olish, bahslashish, xullas, dunyoqarashimizni kengaytirishni bilamiz. Ammo oramizda shunday yoshlar ham borki, ular bo'sh vaqtlarini behuda sarflaydilar. Ko'chalarda, saylgohlarda turli bachkana qiliqlari bilan hammaning asabiga tegadilar. Bunday bolalar o'zlari uchun ermak qidiradilar. Ota-onalari kun bo'yi ishda, ba'zilari esa o'zlaridan ortmaydilar. Farzandlarini kim bilan, qayerlarda yurgani bilan ishlari ham bo'lmaydi. Oqibati esa barchaga ayon...

Umid qilamanki, kun kelib ular ham albatta safimizga qo'shiladilar.

Ilyos MAMBETOV, 13 yosh,
Qoraqalpog'iston
Respublikasi, Nukus shahri

«So'zni ko'ngilda pishirmaguncha, tilga keltirma» degan purma'no hikmatlarni o'qiganimizda, albatta unga amal qilishga harakat qilamiz. Har bir so'zni o'yab gapirishga odatlanishni, lutf bilan o'z fikrini ifoda etishni go'zal fazilat deb hisoblaymiz.

Yaqinda «Ma'rifat» gazetasida yozuvchi Asad Dilmurodning «Pahlavon Muhammad» romanidan parcha o'qib, buyuk mutafakkir Alisher Navoiyning o'smir yillaridagi og'ir, ayanchli holatlari haqida bilib oldim, uning bukilmis iroda egasi ekanligini, har qanday vaziyatdan aql-zakovati bilan chiqib ketishini angladim.

O'sha zamondagi nohaqliklar kuchaygan, insonlarni xo'rflash, zulm avjiga chiqqan paytda quvg'inlikka uchragan Alisherbek boshpana izlab, imom Xatib shayx Sayfiddin Mashhadiy oldiga keladi. Lekin shayx joyi yo'qligini pesh qiladi. Sillasi qurigan Alisherbek jilla qursa bir kechagina tunash uchun ijizat so'raydi. Shundan so'ng, shayx Sayfiddin ko'ksidagi muz erigandek bo'lib, uni ichkariga kirishiga ruxsat beradi. Romanda: «Nafsilambiri, hujrada itni bog'lab qo'ysa turmaydi, tor va zaxligidan tashqari suvoqlari ola-bayroq ko'chib tushgan, shiftini pardasimon tornak bosgan, quyosh tegmaydigan tuynugidan yorug'lik mo'ralamas, chiri boshlagan eshigi yopilsa ochilmas, ochilsa yopilmas edi.

Ostonada bo'zarib turgan Alisherbek bir xo'rsindi, shuning barobarida chin dildan shukr ham qildi. Axir Bobur Mirzo saroyidan tuz-nasibasi uzilgandan beri goh u shahar, goh bu kentda sarosar izg'ishlari kabi sarg'ayishlar, karvonsaroyning faqat bo'yra to'shalgan tap-taqir bo'lmalarida och-nahor tunashlar naqd jonidan to'yg'azgan edi. Hartugul endi mana bu chor devor ichida bir amallab kun o'tkazib tursa bo'ladi...», deyiladi.

Ushbu satrlarni o'qib, Alisherbekning ilm-ma'rifatga intilishiga hech qanday to'siq g'ov bo'la olmaganiga amin bo'ldim. Haqiqiy inson ana shunday metin irodali bo'lishini lozimligini Navoiyning timsolida ko'rdim. Shoir

asarlarini mutolaa qilar ekanmiz, uning so'z zahirasi boyligiga tahsin aytmay ilojimiz yo'q.

Darhaqiqat, go'zal so'zlay bilish, aytilmoqchi bo'lgan fikrni odamlar

SHE'R MULKINING SULTONI

qalbiga aniq va to'liq qilib yetkazish bu katta san'atdir. Qaniydi hammamiz bir-birimizga lutf bilan muomala qila bilsak... Inson qalbi dunyodagi jamiki noziklikni his va idrok etsa...

So'z, nutq orqali qancha-qancha muammolar silliq hal qilingan. Urush-janjallar to'xtatilgan, odamlarni jipslashishga, ahillikka da'vat qilingan. Bunga yorqin misol: Mir Alisher Navoiy o'z davrida xalqni o'z nutqi, pand-nasihatlari bilan tinchlantirib, qo'zg'olonlarni oldini olgan.

Biz yoshlar ajdodlarimizning ana shu xislatlarini egallashga, madaniy so'zlashga, lutf bilan munosabat qilishga odatlanishimiz kerak. Ayniqsa, biz tahsil olayotgan O'zbekiston Jahon tillari universiteti talabalari bu sifatlarni to'liq o'zlashtirishimiz zarur, deb hisoblayman.

NAVOIY BOBOM

She'riyat bog'ining Sultonidirsiz. Sizga havas qilar, Har bir o'g'il-qiz. She'r-u g'azalingiz Tillarda doston. O'gitingiz boshlar, Ezgulik tomon. Yillar o'tsa hamki Hamisha, har on. Unutmaymiz sizni, Shoir bobojon.

Ziyoda QOSIMOVA,
Poytaxtdagi
141-maktabning
4 - «B» sinf o'quvchisi.

Malika RAHMONBEKOVA,
Zulfiya nomidagi Davlat
mukofoti sovrindori.

Biz suv ichgan buloqlar

BUXOROGA SAYOHAT

Qishki ta'til kunlarimda dadam Samarqandda yashovchi ammamnikiga mehmonga olib bordilar. Jiyanlarim bilan Poyariq tumanidagi Imom al - Buxoriy maqbarasini ziyorat qilgani bordik. Bu yerda men islom olamining mashhur namoyondalaridan biri, muhaddis-olim Abu Abdulloh Muhammad ibn Ismoil al - Buxoriyning hayoti va ijodiga oid ko'plab yangi ma'lumotlarga ega bo'ldim.

Al - Buxoriy bobomiz hijriy 194 - yilda Buxoroda tavallud topganlar. Rivoyatlarga ko'ra, u kishi ikki ko'zlari basir bo'lib tug'ilgan ekanlar. To ikki yoshga to'lgunlariga qadar onalari joynamoz ustidan turmay o'g'illari dardiga shifo istab, Yaratganga iltijo qilibdilar. Nihoyat onaning duolari ijobat bo'lib, farzandining ko'zlari ochilibdi.

U kishi 4 yoshlarida Haj qilish uchun onalari va akalari bilan Makkai Madinaga yo'l olibdilar. Yoshligidanoq islom ilmiga chanqoqliklari bois ularni hadis ilmi qiziqtirib qolibdi. Ko'plab muhaddis olimlar suhbatida ishtirok etibdilar. Xotiralari nihoyatda kuchli bo'lgani bois bir necha minglab hadislarini yod olibdilar. U kishi jami olti yuz ming hadisni to'plab, shundan yuz ming «Sahih», ikki yuz ming «G'ayri sahih» hadislarini yoddan bilganlari ma'lum.

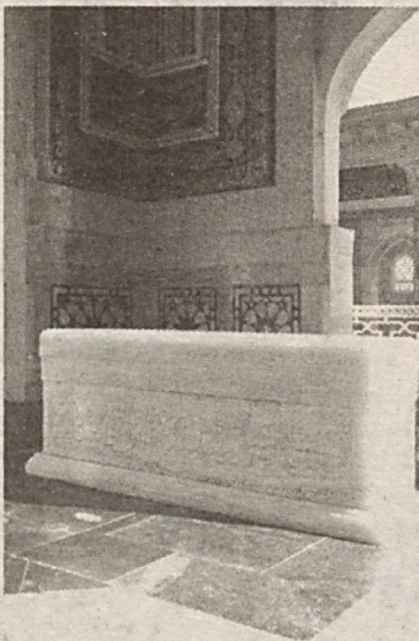
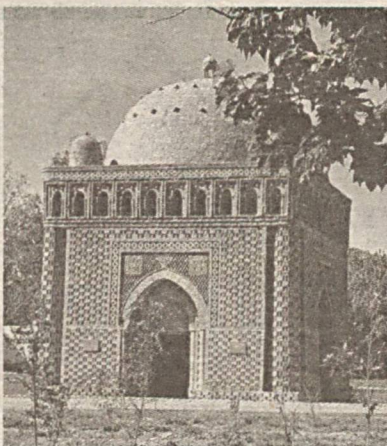
Bobomizning «Al Jomi as-sahih» deb nomlanuvchi 4 jilddan iborat hadislar to'plami «Qur'oni Karim»dan keyingi eng mashhur va muqaddas kitob hisoblanadi.

Imom al - Buxoriy bobomiz o'z yurtlari - Buxoroi sharifga ko'p yillik safardan qaytganlaridan so'ng hadis ilmini targ'ib etishga kirishadilar. Ammo, ul zot boshlagan bu xayrli ishlar mahalliy hukmdorga yoqmaydi. Shu bois bobomiz ona yurtini tark etib, Samarqand yaqinidagi Xartang qishlog'iga ravona bo'ladilar va umrlarining oxirgi kunlarini ham shu yerda yashab vafot etadilar.

Bobomiz dafn qilingan qabrison sho'rolar davrida deyarli unutilgan bir xaroba joyga aylangan edi. Mustaqilligimiz sharofati va Prezidentimizning tashabbuslari bilan bu joy yana xalqimizning eng ulug'qadamjolaridan biriga aylantirildi. Hozir bu yerga har kuni mamlakatimizning turli burchaklaridan hamda chet ellardan kelgan mehmonlar tashrif buyuradilar. Ziyoratchilar uchun barcha sharoitlar muhayyo qilingan. Aytishlaricha, Hajga boruvchi otaxon-u onaxonlarimiz birinchi navbatda Imom al - Buxoriy maqbarasini ziyorat qilishni ham qarz, ham farz hisoblasharkan.

Men shunday buyuk vatandoshimiz borligi bilan faxrlanaman.

Lazixon SHOHO'JAYEV,
Qashqadaryo viloyati, Chiroqchi tumanidagi
140 - maktabning 7 - «A» sinf o'quvchisi.

BUBUR

HAQIQAT

Zahiriddin Muhammad Bobur Sharq madaniyati, adabiyoti va she'riyatda o'ziga xos o'rin egallagan adib, shoir, olim bo'lishi bilan birga yirik davlat arbobi va sarkarda hamdir. Uning jahon madaniyatiga qo'shgan ulkan hissasi Hindistonda qurdirgan kutubxonasi haqida eshitganmisiz?

Bobur Amrystarda kutubxonasi uchun bino qurdirib, Navbahor mudirasi etib tayinladi.

Dehliga ko'chgach, kutubxonasi qurdirib, kutubxonasidagi Dehli kutubxonasi ko'chirdi.

Bobur Sharq birinchi bo'lib kutubxonasi qurdirib, birinchi bo'lib uylar yo

maxsus kutubxonasi uchun joylashgan edi. Ikkinchidan, kitoblar aniq bir tartibda - tillar, ilmlar va sohalarga ajratilgan holda saqlanishi shartligi muhimdir. Uchinchidan, kutubxonadagi mavjud har bir kitob alifbe tartibi bilan ro'yxatga olinardi. Ro'yxatning qulayligi uning yordamida kerakli kitobni osongina topib olish mumkin. Kutubxonasi ishlari, ayniqsa, Shoh Akbar zamonida yanada yaxshilandi. Bu dargoh hamisha kitobxonalar bilan gavjum edi. Shoh Akbar xattotlarni ham ishga jalb etib, 15.000 kitobni go'zal xatda, fors va arab tillaridan yozdirdi. Mana bu yil biz Bobur bobomizning 523 yilligini nishonlayapmiz. Uning bizga qoldirgan bebaho merosini o'rganib, ana shunday buyuk ajdodlarimiz borligidan faxrlanib yashasak arziydi.

Shahnoza NURIDDINOVA,
ToshDSHI qoshidagi xorijiy tillar
akademik litseyi talabasi.

SEN ALBATTA YURASAN, OZODA!

O'quv yilining boshlari edi. Maktab direktorimiz Xava Muslimovna meni xonalariga chaqirib:

– Mikrouchastkamizda yurolmaydigan bir o'quvchi bor. Fursat topolsangiz, shu qizchani uyiga borib dars berib tursangiz yaxshi bo'lardi-da, deb qoldilar.

Biroz o'ylanib turdim-da, mayli, deya rozi bo'ldim. O'quvchining uy manzilini so'radim. Qamarniso ko'chasi, 26-uyda yasharkan. Ertasi kuniyoq darsdan keyin matematika o'qituvchisi Doniya opa Umarova bilan qizchani uyiga otlandik.

Hovlisida rang-barang gullar chamandek ochilib yotgan fayzli xonadon. Iliq tabassum bilan bizni qarshi olib ichkariga boshlagan ayol qizchani onasi Shahnozaxon ekan. Biz kirgan xonada g'ildirakli aravachada o'tirgan qizaloq o'zini «Ozoda» deya tanishtirdi. Qizchani aravachaga mixlanib o'tirganini ko'rib, ovozdagi ma'yuslik, siniqlikni his qilib, ko'nglim buzilib ketdi. Lekin bu holatimni qizchaga sezdirmaslikka intilib:

– Men Muqaddam opang bo'laman, bular esa Doniya opang. Senga botanika hamda matematika fanidan saboq berishga keldik, - dedim ovozimga

ko'tarinkilik baxsh etib.

Birinchi darsimni botanikaning o'simliklar haqidagi fan ekanligini, tabiat go'zalligini o'simliklarsiz tasavvur qilib bo'lmasligini tushuntirishdan boshladim. Ko'zlaridagi bilimga chanqoqlikni, bergan topshiriqlarimni a'lo darajada bajarib qo'yishini ko'rib, unga bo'lgan

ixlosim

2006-yil – «Homiylar va shifokorlar yili»

yana da

ortdi.

Bir kuni maktabimiz kutubxonasiga kirib, «Tong yulduzi»ning bir necha sonlarini oldim-da, Ozodaga olib borib berdim:

– Zerikkaningda mana bu gazetalani o'qib o'tirgin. Unda tengdoshlaring ijodidan namunalar chop etiladi. Istasang, sen ham she'rlar mashq qilib ko'r, - dedim.

Keyingi safar borishimni Ozoda juda intiq kutibdi. Chunki gazetadagi she'rlardan ilhomlanib, o'zi ham she'r yozib qo'rgan ekan-da:

*Kirib keldi qish bobo,
Uning do'sti Qorbobo.
Qopchasi bir olam,
Sovg'alari bor bobo...*

Ozoda she'r o'qiyapti-yu, ko'zlari quvonchdan porlab ketyapti. Ko'zlaridagi

ma'yuslik o'rmini hayotga qiziqish, ishtiyoq egallaganidan boshim ko'kka yetdi. Darsdan so'ng u bilan allamahalgacha suhbatlashib o'tirdik. U menga ota-onasi, singillari haqida gapirib berdi. O'zi haqida, bu aravachaga qanday mixlanib qolgani haqida ham bilgim keldi-yu, so'rashga botinolmadim. O'ksik qalbiga yana ozor yetkazib qo'yishdan cho'chidim. Uyg kela-kelguncha u bilan hayolan suhbatlashdim...

O'sha oqshom tush ko'ribman:

Ozodalarning uyi. Ayvonda uning qo'lidan yetaklab yurgazishga harakat qilayotgan emishman. U esa, yurolmayapman, lekin juda yurgim kelayapti, menga yordam bering, deya iltijoli boqib turganmish.

– Yur, yur, mana yuryapsan! - deya uyg'onib ketibman. Qarasam, tushim ekan. Qaniydi tushim o'ngidan kelib, mo'jiza yuz bersa-yu, Ozoda yurib ketgan bo'lsa, degan ilinjda ularnikiga oshiqdim.

Afsuski, u meni aravachasida qarshi oldi. Mashg'ulotdan so'ng onasidan nogironlik sababini so'rashga botindim.

– Qizcham 10 oylik bo'lguncha juda sog'lom o'sdi. Bemalol emaklardi, yurishga ham harakati bor edi.

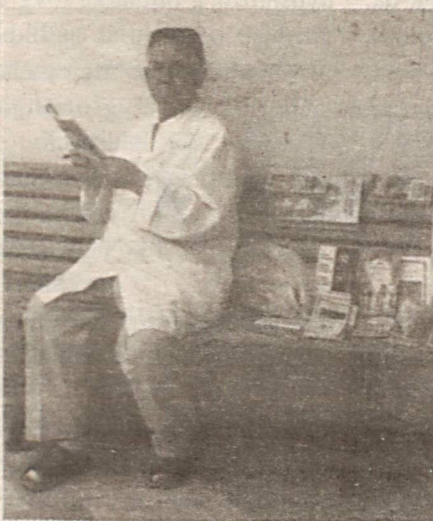
Hayronman, balki emlashdan bo'lganmi, yurolmaydigan bo'lib qoldi, - dedilar Shahnozaxon ko'zlariga yosh olib. – Ko'rsatmagan shifokorimiz qolmadi, natija bo'lmayapti. Qayerga olib bormaylik, bu bizning kasal emas, deyi-shadi...

Shahnozaxonning yarasini yangilab qo'yganidan hijolat bo'lib

uyga qaytarkanman, qizcha haqida maqola yozishga ahd qildim. Shoyad uni respublikamizdagi savobtalab shifokorlar, chet davlatlar elchixonalar vakillari o'qib qolishsa-yu, qizchani jiddiy ko'rikdan o'tkazib, unga homiylik qiladigan insonlar topilib qolsa... «Homiylar va shifokorlar yili»miz qutlug' kelib, Ozoda yana maktabimiz bag'riga qaytsa!

Muqaddam YUSUPOVA,
Toshkent shahar,
Uchtepa tumanidagi
249 - maktabning biologiya
fani o'qituvchisi.

NABIRALARIMGA DEGANLARIM

Aziz bolajonlarim! Xalqimiz orasida «Inson odobi bilan go'zal», degan ibratli naql bor. Uning mag'zini obdon chaqib, hamisha amal qilsangiz aslo kam bo'lmaysiz.

x x x

O'qishdan, yumushdan, ishdan kelganingizdan so'ng ota-onangiz, aka-ukalaringiz hamda opa-singillaringiz va o'zingizning oyoq kiyimlaringizni tozalab, artib qo'yishni unutmang.

Ayniqsa, mehmon kelganida oyoq kiyimlarini o'nglab qo'yishni odat qiling. Bu yumushlar odobingizning bir belgisidir.

x x x

Ertalabki nonushta tugagach, albatta dasturxonni yopib qo'ying. Choy ichilgan piyolalarni, taqsimcha va qoshiqchalarni qaynoq suvda obdon yuvib, quruq latta bilan artishni unutmang.

x x x

Uyqu oldidan ertalabki kiyadigan kiyimlaringizni 3 marotaba silkitib, chang zarralaridan tozalab qo'ysangiz, mikroblar sizga aslo yaqin yo'lamaydi.

Tanballikdan yiroq, hamisha g'ayrat-shijoatda bo'lsangiz, ota-onangizning suyukli farzandiga aylanasiz. Chaqirganlarida albatta «labbay», deb javob bering. Bu xushmuomalalikdan dalolatdir.

x x x

Xonadoningizdagi barcha yumushlarni ziyraklik bilan ilg'ab halol bajarsangiz, baraka topasiz.

Anvarxon Xoji ota AHMADQORI o'g'li.

Dunyodagi eng yirik gulga 1818-yili Sumatra oroliga borgan tadqiqotchilar doktor Arnold va Tomas Stafford Raffels ilk bor duch kelishgan. Uning 1 m. keladigan diametri, 5 sm. qalinlikdagi gultobjarglari, rangi, poyasi va barglarining yo'qligi, qo'lansa hidi kuzatuvchilarda katta qiziqish tug'dirdi. Tekshirishlar bu gulni boshqa o'simlikning uzun po'stlog'i orasiga kirib olib, uning shirasi hisobiga yashashini ko'rsatdi. O'simlik uni topgan olimlarning nomi bilan – Baffleziya Arnoldi deb ataladi.

ENG, ENG, ENG...

x x x

Yer yuzidagi eng kichik gul esa Volfiya gulidir. Uning kattaligi ignaning uchidek keladi.

x x x

Eng kichik atom o'lchami 0,00000001 sm. Eng kichik atom yadrosining o'lchami esa 0,000000000001 sm.

x x x

Yerdan eng yaqin yulduzgacha bo'lgan masofa taxminan 10 000 000 000 000 km.

x x x

Quyoshdan eng uzoqda bo'lgan Pluton sayyorasining aylanish vaqti – 246 yil (yer yili hisobida).

Manbalar asosida Buxoro viloyati,
G'ijduvon tumanidagi 30 - maktabning
6-«B» sinf o'quvchisi
Abdullajon AZIMOV tayyorladi.

KIM OYGA AYTDI?

Oppoq tong otdi,
Tun qayga ketdi?
Quyosh chiqdi deb,
Kim oyga aytdi?

Jumboqlar kelar,
Qovlab bir-birin.
Yecharman o'qib,
Jumboqlar sirin.

Yettiga yetdi,
Mening ham yoshim.
Mendagi olti,
Yosh qayga ketdi?

Hozircha ayting,
Oy qayga ketdi?
Quyosh chiqdi deb,
Kim oyga aytdi?

UMIDA.

Qadim kitoblarda yozilishicha, jannatning sakkiz darvozasi Buxoroyi sharifdan ochilar ekan. Dunyoda biz

sinoatlar, bor. Buxoro ana shunday shaharlardan biridir. Bu yurt har bir farzand tarbiyasida bor. Shuning uchun, bu shaharni «e'tiqod shahri» ham deyishadi. Afsonaviy bu shahardan insonlar yetishib chiqqani ham bejiz emas.

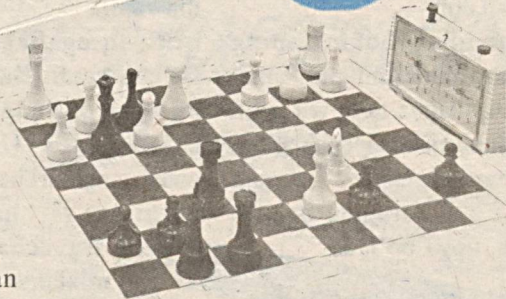
...Bugun yurtimiz dovrug'ini dunyoga taratayotgan mashhur sportchilarimiz orasida ham bu yurtning farzandlari tashkil qiladi. Maqolamiz iqtidorli shaxmatchi Qosim Aliyev ham ko'hna Buxorodan.

U yaqinda poytaxtda bo'lib o'tgan respublika chempionatining qizg'in bahslarida qatnashdi. Musobaqada respublikamizning turli hududlaridan kelgan aql-idrok sohiblari o'zaro bellashdilar. Toshkentlik Alisher Bekmurodov, Iskandar Oripov, navoiylik, Gulzoda To'rayeva, Yevseyeva

Ovchinnikova va buxorolik Mohinur Qahramonova kabi shaxmatchilar yuqori uchlikdan munosib joy oldilar. G'oliblik shohsupasiga esa piri komillar yurtining farzandi Qosimjon ko'tarildi. Bu uning birinchi g'alabasi emas. Bolaligi

Germaniya davlatining Magdeburg okrugida Shrobek shaharchasi bor. U yerdagi aholining deyarli ko'p qismi shaxmat ishqibozlaridir. Sababi, shahar maktablarida ushbu qadimiy o'yin darsi boshqa fanlar bilan bab-barobar o'qitiladi. Tarixchilarning aytishlaricha, bu o'lkada shaxmat o'ynash XI asrda rusm bo'la boshlagan ekan.

Shrobekda shaxmat musobaqasini tez-tez o'tkazish an'anaga aylangan. Katta-yu kichik qatnashadigan bu musobaqa g'oliblariga antiqa sovg'a - shaharning qo'li gul ustasi tomonidan tayyorlangan shaxmat taxtasi beriladi.

shashkaga mehr qo'ygan Qosimjon 2005-yilda shashka bo'yicha tengqurlari orasida bo'lib o'tgan jahon chempionatining sovrindori, 23 yoshli shashkachilar o'rtasida esa Osiyo chempionatining g'olibi bo'lgandi. Bu yil u o'zini shaxmat bo'yicha ham sinab ko'rishga ahd qildi. Yillar davomidagi tinimsiz mashqlari o'z samarasini berdi.

- 10 yoshgacha bo'lgan o'g'il va qizlar o'rtasida bo'lib o'tgan ushbu bellashuvlar, - deydi Qosimjon, - o'zimga bo'lgan ishonchimni yanada mustahkamladi. Men endi nafaqat mashhur shashkachi, yaxshigina shaxmatchi ham bo'lib tanildim. Endi belni mahkam bog'lab, muntazam mashg'ulotlarga berilishim, ustozlardan ko'plab saboqlar olishim zarur. Chunki sport tinimsiz mehnatni, izlanishni hush ko'radi. Poytaxtdan g'olib bo'lib

SHARIF YURTNING FARZANDLARI

Birinchi shaxmat lug'ati 1825-yilda Barselonada bosib chiqarilgan. U Xuan De Lya Torre tomonidan tuzilgan. Bu kitobning nomi "Shaxmat ma'lumotnomasi va atamalar lug'ati" deyiladi. Unda shaxmat o'yini qoidalari va atamalar izohi, taxtaning to'la va ayrim katakchalari tasviri keltirilgan. Masalan, asp (ot) ning bir katakchadan ikkinchisiga sakrab o'tishi ham shu lug'atda ko'rsatilgan.

qaytyapman-u, xayolan Tailandda o'tadigan Osiyo chempionati musobaqalariga hozirlik ko'ryapman...

Hayajon, hayratlar zavqi bilan yashayotgan Qosimjonning katta, nufuzli musobaqalarda ham albatta g'alaba qozonishiga ishonamiz. Chunki u o'z ustida tinimsiz ishlaydi, izlanadi, g'alaba sari intilib yashaydi. Intilganga tole yor bo'lishini esa hammamiz yaxshi bilamiz.

Ma'mura MADRAHIMOVA.

Yurtimizda bayramlar talaygina. Ularni, ayniqsa, bolajonlar juda ko'rishadi. Shundanmi, taqvimda qizil raqamlar bilan belgilab qo'yilgan kunlar kelishini kutib ham o'timay

NAMUNA QILSA ARZIRLI

juda boshqacha o'zlariga o'zlari bo'lishini yaxshi bilardik-da: bayramlar uyushtiraveradilar. Agar bunday tadbirlarga haqiqiy ertak qahramonlari mehmon bo'lib kelishsa bormi, bolajonlarning quvonchi ikki hissa ortadi.

Poytaxtimizning Uchtepa tumanidagi 199-yordamchi maktabda ta'lim-tarbiya olayotgan 341 nafar nogiron, ota-onasini yo'qotgan va kam ta'minlangan oilalar farzandlari hayotida bunday qiziqarli bayramlar tez-tez bo'lib turadi. Ular davrasiga ertak qahramonlari timsolida sovg'a-salomlar bilan tashrif buyuradigan tuman «Kamolot» YIH kengashi a'zolari, ko'ngli o'ksik bolajonlarni qanday xursand qilishni yaxshi bilishadi.

Yaqinda ana shunday

Shahnoza Yo'ldosheva. - Hozir esa hammasini bilaman. Har gal turli ertak qahramonlariga «aylanib» keladigan «Kamolot»chilardan juda xursandman.

Gap faqat sovg'a-salomdama, e'tiborda ekanligini tushumanan. - Bizga ham bu bayram juda yoqyapti, - deyishdi 7-«A» sinf o'quvchilari Dilnoza va Fotima ismli qizlar ko'zlari quvonch-

dan porlab. - Qiziqarli o'tmaganida rosa alam qilardi-da, axir biz unga ancha tayyorlandik-da. Qish haqida she'rlar yod oldik, raqslar

jonlarimiz ham ko'nikib qolishgan. Turli musobaqalar uyushtirib, g'oliblarga sovg'a ulashish orqali ular qalbida sportga mehr uyg'otishga intilishadi. Fursatdan foydalanib, ko'ngli o'ksik o'quvchilari-

miz qalbiga yo'l topib, ularning haqiqiy tayanchiga aylangan «Kamolot»chilarimizga shaxsan o'z nomimdan, shuningdek, bolajonlarimiz nomidan samimiy minnatdorchilik bildiraman. Xayrli ishlariga rivoj, o'zlariga esa sihat-salomatlik tilab qolaman...

Men maktab rahbari hamda o'quvchilarning taassurotlari, tilaklarini bejiz keltirganim yo'q. Maqsadim, shunday ezgu ishlarni amalga oshirib kelayotgan «Kamolot» YIH Uchtepa tumani kengashi a'zolari faoliyatini boshqalarga ham namuna qilib ko'rsatish edi.

Nargiza SAYDULLAYEVA, Toshkent shahar, Uchtepa tumani «Matbuot» bo'limi sardori.

ASR YARASI

“Yosh qalamkashlar” to‘garagimizning har galgi mashg‘ulotini biror mavzuga bag‘ishlash yaxshi an‘anaga aylanib boryapti.

Bir safar uning mavzusini o‘quvchilarning o‘zlari tanlashsa, keyingi safar ijodlaridan namunalar o‘qish jarayonida o‘z-o‘zidan kelib chiqaveradi.

To‘garagimizning ichki va sirtqi a‘zolari yozgan maqola va hikoyalardan giyohvandlik haqidagilarini jamlab, mavzuga moslashtirib, e‘tiboringizga havola qilyapmiz.

YOSHLIKNING KUSHANDASI

Biz texnika asrida yashayapmiz. Fan-texnika sohasida bo‘ladimi, qishloq xo‘jaligidami, qo‘yingchi, har jabha-da ulkan yutuqlarni qo‘lga kiritayapmiz. Jumladan, tibbiyot sohasida ham. Shunday bo‘lsa-da, insoniyat salomatligiga bir dard xavf solib turibdiki, hali-hanuz uning davosi topilgani yo‘q. Bu OITS (SPID) kasalligidir. Shu sababli bu muammo butun dunyo olimlarining diqqat markazida turibdi. Bir yilda dunyo miqyosida bir necha millionlab kishilar bu kasaldan aziyat chekyaptilar, uning qurboniga aylanyaptilar.

Shunday ekan, bu bedavo dardga chalinib davolangandan ko‘ra, uni oldini olgan ma‘qulroq. Buning uchun esa sog‘lom turmush tarzini yaratishimiz, giyohvand moddalaridan uzoqroq yurishimiz, mabodo betob bo‘lib qolsak, tibbiy muolaja qoidalariga to‘liq amal qilishimiz, yengil-yelpi hayot tarzidan yiroq bo‘lishimiz lozim. Shundagina oltinga teng salomatligimizni asragan, ota-onamiz, ustozlarimiz, yurtboshimiz ishonchini oqlagan bo‘lamiz.

Elyor MURODOV,

Qashqadaryo viloyati, Kitob tumanidagi Oybek nomli
25 - maktabning 9 - sinf o‘quvchisi.

HAYOTGA TAHDID

(Hikoya)

Gulsevar beshikdagi qizchasi Gulasalning ustini qalinroq qilib yopdi-da, deraza yoniga borib, hovlilarni yana bir ko‘zdan kechirib qo‘ydi. Chunki u qaynotasi bugun shifoxonada tunab qoldi. Yaxshiyamki hovlida Ziyrak yotadigan itning xuddi birov tayinlab yurishidan Gulsevar hayron. It

Turmush o‘rtog‘i Bakir mana ko‘rsatmaydi. O‘zi yomon odam birgina aybi – ichkilikbozlik to‘g‘ri kelmay qoladigan odat ham Shularni o‘ylab yotar ekan, o‘zgarishni his qila boshladi. o‘zi. Tanasida allaqanday behollik qichishadi.

Oxiri shifokorlarga bir ko‘rinish borib, tashhis uchun qon topshirib keldi. afsus-nadomatlar bilan bir zambil bo‘lib keldi. kasalligi bilan og‘rigani aniqlangandi.

Bu shumxabarni Gulsevarga qanday aytadi? Aqli raso ayolning ko‘ngli allanechuk noxushlikni sezib, Bakirga savol nazari bilan qarab turardi. Bor gapni eshitgach, dahshatdan o‘tirib qoldi. Rangi oqarib, oyoq-qo‘llari titray boshladi. Unga suv berib, o‘ziga keltirmoqchi bo‘lgan erini itarib yubordi. Beshikdagi bolasiga ayanchli bir holatda telbalardek qarab qoldi, chunki bu bedavo kasallikning ona suti orqali osongina yuqishini yaxshi bilardi-da...

Dunyoj jahoni afsus-nadomatga aylangan Bakir endi qancha azob chekmasin, bari befoyda edi.

Zarnigor DOHIYEVA,

shu maktabning 10 - «A» sinf o‘quvchisi.

uyda bolasi bilan yolg‘iz qolgan. Qaynona va qolishadi. Sababi, qaynisinglisining tobi qochib aylanib yuribdi. Har kuni bir joyda qo‘ygandek hovlida tinimsiz aylanib vafo, deganlari shu bo‘lsa kerak-da...

bir necha kundirki qorasini emas: yaxshigina qo‘li gul usta. Lekin kelib qolsa, yo‘q demaydi. Yana, uyga chiqarib oldi.

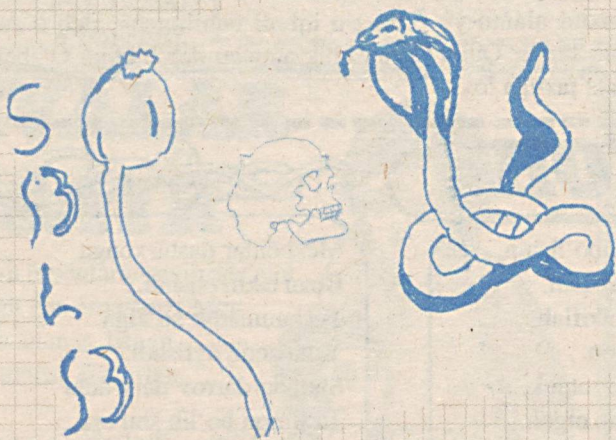
Gulsevar o‘zida g‘alati, yoqimsiz bir Keyingi kunlarda shunaqa bo‘lib qoldi sezadi, har zamonda a‘zoyi badani

niyatida tuman markazidagi kasalxonaga Uning javobini bilib kelish uchun borgan Bakir Chunki turmush o‘rtog‘i Gulsevarning OITS

Men rasm chizishga juda qiziqaman. Shunchaki ermak uchun emas, biror muammoga bag‘ishlab chizishni hush ko‘raman. Toki chizgan rasmlarim tomoshabinni o‘ylashga, fikrlashga chorlasin.

Bugun sizga yo‘llayotgan rasmlarimning mavzusi giyohvandlikka bag‘ishlangan. Maqsadim - ular orqali hammani asrimiz vabosiga qarshi kurashga chorlashdir.

Zayniddin TO‘HRIDDINOV,
Andijon viloyati, Izboskan
tumanidagi 1 - o‘rta maktabning
6 - «A» sinf o‘quvchisi.

YUVVOSH DAN YO‘G‘ONI CHIQQI...

Maktabimizga yangi bola keldi. Ko‘rinishidan yuvvoshgina bu bolakay uydagilariga ham, do‘stlariga ham anchamuncha tashvish keltirishini kim ham o‘ylabdi deysiz?!

Asosan chet ellarda yurib, oldi-sotti bilan shug‘ullanadigan ota-onasining uni tergashga fursatlari ham yo‘q ekan. Egnida xorijning eng oldi kiyimlari, qo‘lida esa istaganicha pul. O‘zidan «zo‘rroq» bolalarni yaxshilab mehmon qilib, ular bilan do‘st bo‘lib olarkan.

Maktabimizning «paxan»i Shokirga ham anchagina pul keltirib beribdi. Yo‘q joydan boyib qolgan Shokir mana bir necha kundirki maktabga kelmay qo‘ydi. Uyiga borsak, onasi xafa bo‘lib o‘tiribdi. Chunki u uch kundan buyon uyiga ham kelmayotgan emish. Bolalar uni hali u bozorda, hali bu bozorda yallo qilib yurganini ko‘rishganmish. «Pulim tugasa, uyga boraman», debdi.

Birgina ota-onaning noto‘g‘ri tarbiyasi nafaqat o‘z farzandiga, balki boshqalarga ham salbiy ta‘sir ko‘rsatayotganiga nima deysiz?

Sojida SHOMALIKOVA,
Toshkent shahri.

Amir Temur tavalludining 670 yilligi oldidan

TEMUR TUZUKLARI

DAVLAT QURISH OLDIDAN QILGAN IBBINCHI BENGASHI

U shundan iborat bo'ldiki, Tug'luq-Temurxon men bilan tuzgan ahd-u qarorini buzib, ikkinchi bor Movarounnahr mamlakatiga qo'shin tortib keldi va hukumatni mendan tortib olib, o'g'li Ilyosxoja topshirdi. Meni esa unga bosh qo'mondon (sipohsolor) va maslahatchi qilib tayinladi. Menga Qochuvli-bahodir va Qobulxon tomonidan bitilgan ahdnomani ko'rsatdi. Men ulug' bobolarimizning so'z va nomalarini qabul qilib, sipohsolorlik qilishga rozi bo'ldim.

Hijriy 762- (milodiy 1360-61) yili Tug'luq-Temurxon ikkinchi marta Movarounnahr qo'shin tortib huzuriga chorlab noma jo'natdi.

Mendan kelib, meni o'z Men (rozi bo'lib), uning istiqboliga chiqib u bilan ko'rishdim. U oramizdagi ahdni buzib, Movarounnahrni o'g'li Ilyosxoja topshirdi, meni esa sipohsolor qilib belgiladi. Bu ishga ortiqcha ro'yxushlik bildirmayotganimni ko'rib, mening bobom Qochuvli-bahodir va o'zining bobosi Qobulxonlarning ahdnomasini ko'rsatdi. Po'lat taxtaga imzolangan ahdnomada «xonlik Qobulxon avlodining qo'lida, sipohsolorlik esa Qochuvli-bahodirxon bolalarida bo'lsin, ular bir-biri bilan yovlashmasin», degan so'zlar bitilgan ekan. Buni o'qib ko'rgach, ulug'lar ahdiga vafolik qilish yuzasidan sipohsolorlikni qabul qildim. Movarounnahrda o'zbeklarning jabr-u zulmi ortib ketdi. Chunonchi, sayyid va sayyidzodalardan yetmish kishini asr olib band etdilar. Ilyosxoja bo'lsa davlat va siyosat ishlarida layoqatsiz bo'lgani tufayli ularning zulm-u sitamiga barham berishga o'jiz edi. Men bo'lsam o'z salobatim va haybatim bilan o'zbeklar ustidan g'alaba qildim va mazlumlarni zolimlar jabridan xalos qildim. Bu Ilyosxoja amirlari va o'zbeklarning menga nisbatan dushmanlik qilishlariga sabab bo'ldi. Ular Tug'luq-Temurxonga xat yozib, «Temur bizga qarshi isyon tug'ini ko'tardi», dedilar. Xon bu yolg'on gaplarni chin bilib, meni o'ldirib, yo'qotish haqida yorlig' yubordi. Bu yorlig' mening qo'limga tushib qoldi. Undan o'limga hukm qilinganligimni bilib oldim. Buning ilojini qilib, quyidagi tadbirni ishlatdim. Barlos ulusining Bahodir yigitlarini o'z atrofimga to'plab, ularni birlashtirdim. Menga bo'ysunib ko'makdosh bo'lmoqlik uchun rozilik bergan birinchi kishi- Iki Temur bo'ldi, ikkinchisi-amir Joku barlos edi. Bulardan boshqa ulus bahodirlari ham jon-u dillari bilan menga bo'ysunmoqchi (va xizmat qilmoqchi) ekanliklarini bildirdilar.

Movarounnahr aholisi mening bu ishimdan xabar topishi bilanoq, tezda o'zbeklarga hujum qilishim kerakligi haqida istak bildirdilar. Chunki ularning qalbi zolim o'zbeklar toifasidan butunlay bezigan edi. Movarounnahr aholisining katta-yu kichigi menga birlashdi. Mamlakatning ulamo va mashoyixlari esa o'zbekiya toifasini yo'q qilish haqida fatvo yozib berdilar. Ulus amirlari va qo'shin boshliqlarining ba'zilar ham bu ishga qo'shilib, bizga birlashdilar. Bu to'g'rida yozilgan ahdnoma va fatvolarining nusxasi bu edi: «To'g'ri yo'llik xalifalar, Oллоh taolo ularning jamisidan mamnun bo'lsin, tutgan yo'llariga muvofiq Movarounnahrda butun ahli islom, sipoh-u raiyat yoxud ulamo-yu mashoyix bo'lsin, Amir Temurga izzat-u ikrom ko'rsatib, uni Amir Temur Qutbi saltanati Oliy deb atasinlar va uni Oллоhning (yerdagi) qudrati-saltanat taxtiga loyiq

1336 - yil
Amir Temur ibn Tarag'ay Bahodir 1336
yil 9-aprelda Shahrisabz yaqinidagi Xoja Ilg'or
qishlog'ida tug'ildi.

(yordamlashish uchun) o'z mol va jonlarini (ayamay), tirishib harakat qilsinlar. Biz o'z ahd-u bay'atimizga sodiq qolurmiz. Agar bergan ahd-paymonimizdan qaytsak, Oллоhning qudrati-yu quvvati va yordamidan chiqib,

shayton qudrati va yordami yo'liga kirgan bo'laylik».

Bu fatvoni menga ko'rsatganlaridan keyin jang-u jadal bayrog'ni ko'tarib, o'zbeklar ustiga lashkar tortishga qaror qildim va mazlumlarni haqini zolimlardan olmoqchi bo'ldim. Lekin bir necha razil kishilar bu sirni fosh qilib qo'ydilar. (Shundan keyin) o'ylanib qoldim, mabodo Samarqand shahri ichida o'zbeklarga qarshi urush boshlasam-u, biroq Movarounnahr ahli (jang qilishdan) qo'l tortsa-chi? (Unda nima bo'ladi?) Shunday bo'lgach, yaxshisi, shahardan chiqib, Samarqand tog'larida joylashay, toki menga qo'shilishni istaganlar huzurimga kelsinlar. Shunda men katta sipoh to'plab, o'zbeklarga qarshi jang-u jadalni boshlagayman, deb qaror qildim. Samarqanddan chiqqanimda oltmish otliqdan boshqa bir kishi ham menga ergashmadi. Shundan bildimki, o'ylagan kengashim xato bo'lmagan ekan.

O'sha tog'da bir haftacha kutib yotdim, bir kishi bo'lsa ham bizga kelib qo'shilmadi. Shuning uchun kengash tuzib Badaxshon tarafga o'tib, u yerning shohlari bilan

qo'shilishga qaror qildim. O'tlanib, Amir Kulolning huzurlariga bordim. Ular menga Xorazmga borishimni maslahat berdilar. Agar o'zbeklar ustidan g'alaba qozonsam, Samarqandning bir yillik hirojini ularga nazr qilishga qaror qildim. Ular menga zafar tilab fotiha o'qigach, ketishimga ruxsat berdilar. Sayyid Amir Kulolning xizmatlaridan chiqqanimda, hammasi bo'lib oltmish otliq menga hamrohlik qilardi. Ilyosxoja mening Xorazmga yurish qilayotganimdan xabar topib, Xiva hokimi To'kal-bahodirga xat yozib, menga qarshi chiqishni va meni o'ldirishni buyurgan ekan. To'kal-bahodir ming otliq askar olib, mening ustimga keldi. Oltmish otliq yigitim va yo'lda menga

qo'shilgan (qaynog'am) Amir Husayn bilan birga ming otliq kishilik g'anim lashkariga ro'baro' bo'ldim va jangga kirishdim. Bu jangda shundayin bahodirlik qilib, chidamlik ko'rsatdimki, uning ming kishidan ellik kishi qoldi. Mening oltmish otliq yigitimdan o'n kishigina qoldi.

Shunday bo'lsa-da, zafar men tomonida bo'lib, (ularni qochirdim). Mening zafar quchganim xabari Ilyosxoja va Jete amirlariga yetgach, ular (hayron qolishib), «Temur ajab er kishi ekan, unga Tangrining madadi yetib, baxt-u iqboli ochilmish», deb o'zaro so'zlashibdilar. Men bu urushdagi zafarni yaxshilik alomati deb bildim. O'zbeklar mendan cho'chiydigan bo'ldilar.

(Davomi bor.)

1363 - yil

Mo'g'ullar Movarounnahr tuprog'idan haydab chiqarildi.

KICHIK SAYYOH

Xayolan suzib ketdim,
Dengiz aro, ko'l aro.
Go'yo sayyoh bo'ldim men
Ortda qoldi cho'l, sahro.
Dengiz suvi juda sho'r,
Baliqlari biram zo'r.
Ishonmasang to'r tashlab,
Birortasin ushlab ko'r.
Sirli dunyo bu dunyo,
Mo'jizalar juda ko'p.
Bizlar aslo ko'rmagan,
Baliqlar o'tar to'p-to'p.
Suv ostidan chiqqanda,
Bahaybat sakkizoyoq.
Hayajon-u qo'rquvdan
Ko'rolmay qoldim biroq.
Delfinlarning quvnashi,
Dilda havas uyg'otar.
Vazmin kattakon kitning,
Xayolida ne yotar?
Bir mahal bo'ron turib,
Kemamizni chayqadi.

Mudhish ishning bo'lishin,
Darg'achi tez payqadi.
To'lqin kuchin ta'riflab,
Asoslab qildi ogoh.
Suv sapchir asov otdek,
Bo'lmadi tashlab nigoh.
Bir amallab kemani,
Olib keldi qirg'oqqa.
Langarni suvga tashlar,
Ketmasin deb yiroqqa.
Sohilda bir to'p odam,
Bizni kutib olishdi:
-Qaysi eldan bo'lasiz? -
Deb so'rashib qolishdi.
-O'zbek, qozoq yurtidan, -
Dedim men mag'rur turib.
Vatan, do'stlik shuurin,
Mardona olg'a surib.
Oramizda bor edi,
Olim, ishchi, shifokor.
Muhandis ham bor edi,
Qo'shiqchi va san'atkor.

Mezbonlar dasturxonga
Bizni taklif etishdi.
Tushunmadik so'ziga
Yana nedir aytishdi.
Shunda darrov darg'achi
Tarjimon bo'lib shu on,
Qayerga, nima uchun
Borishni qildi bayon.
Choy uzatib mezbon der:
-Oling, o'rik va nondan.
Ham xurmodan, yong'oqdan,
Mayizli yumshoq nondan.
-Bu yer qaysi bir davlat? -
Bilmoqchi bo'ldik so'rab.
-Toping-chi? - der, - o'zingiz?
-Bilmam Turk yoki Arab.
-Yo'q, - dedi, - Argentina,
Urugvayga qo'shnimiz.
«Sen-men»ga hech bormaymiz:
Mangu do'stmiz ikkimiz.
Xayrlashib mezbonlar
Qo'l silkitib qolishdi.
Ba'zilar hattoki,
Ko'zga vosh ham olishdi.

Shoirlar - bolalarga

Asov dengiz tinchigan,
Uxlayotgan boladay.
Kuzatar kunduz quyosh,
Kechasida to'lin oy.
-Qorin ochdi, - deb akam,
Xayolimni bo'lvordi.
Qo'limga-chi pul berib,
Meni nonga yubordi.

Ernazar RO'ZIMATOV

BOLANING «SHIRIN» TILI

Bir kuni dugonalarim bilan darsdan qaytayotsak, yo'limizdan 4-5 yoshlardagi ikki qizcha chiqib qoldi. Men qizaloqlarning shirinligini, yoqimtoyligini ko'rib, birining yuzidan chimdib, buncha shirinsan, deb o'tib ketdim. Eh, jimgina bo'lmasmidi?! Bir ketdim. ketsam

Bir bog'dan, bir tog'dan...

ikki qadam tashlaganimni bilaman, b i r payt o'sha «shirin» qiz xuddi o'g'il bolalardek so'kinib ketsa bo'ladimi?.. Avvaliga tushunmadim. Keyin bilsam u meni va butun avlodimni «ona», «ena» kabi so'zlar bilan «siylayotgan» ekan. Hammamiz dong qotib qoldik.

Men u qizchani ota-onasini ham, oilasini ham juda yaxshi bilardim. Hammalari tarbiyasi, o'qimishli odamlar. Lekin shunday ziyoli kishilar kichkinagina qizaloqqa tarbiya bera olmaganlari qiziq. Bir qarashda bu voqea oddiy holga o'xshaydi. Lekin hali ona suti og'zidan ketmagan go'dak o'z onasini haqoratli so'zlar bilan «siylasa-ya»? Bola boshidan, deganlaridek, men ismi-sharifini keltirmagan tanishlarim, qolaversa, boshqa ota-onalar bu maqoladan xulosa chiqarib olishar.

Ma'rifat USMONOVA,
Jizzax viloyati, Paxtakor tumani.

SO'ZLARNING MA'NOSINI BILASIZMI?

Aziz tengdoshlar! Men sizlarga kundalik hayotimizda uchrab turadigan ayrim so'zlarning ma'nolarini aytib o'tmoqchiman:

Artist – lotincha “ars”, ya'ni, «san'at» degan ma'noni bildiradi.

Gerbariy – lotinchadan tarjimada “o't, o'simlik” degan ma'nolarni anglatadi.

Nol – lotincha “nillyus” so'zidan olingan bo'lib, “hech qanday” degan ma'noni bildiradi.

Madhiya – “madh”, “maqto'v” degan so'zlardan olingan.

Magistr – bu so'z asli lotinchadan olingan bo'lib, lug'aviy ma'nosi “boshliq”, “rahbar”dir.

Tennis – fransuzcha “tine” so'zidan olingan bo'lib, “ushlang, oling” degan ma'nolarni bildiradi.

Sirk – lotincha “siro” so'zidan olingan bo'lib, “aylana” degan ma'noni bildiradi.

Futbol – inglizchadan tarjima qilinganda “fut” - oyoq, “bol” - to'p degan ma'nolarni bildiradi.

Shoira ABDULLAYEVA,
Farg'ona viloyati, Toshloq tumanidagi 21-o'rta
maktabning 10-«B» sinf o'quvchisi.

HAQIQIY QIZILQUM VA QORAQUM SAHROLARINING NIMA UCHUN SHUNDAY ATALISHINI BILASIZLARMIZ?

Turon pasttekisliklarida joylashgan Qizilqum va Qoraqum sahrolarining nima uchun shunday atalishini bilasizlarmi? Tuprog'ining rangi shundaydir-da, deb o'ylagandirsiz? Men ham bir kitobda o'qib qolmagunimcha shunday deb o'ylardim. Lekin endi asl sababini bilaman.

Qoraqum – aslida “qora qum” bo'lmay, balki uning yerlarida qalin o'sadigan to'q yashilrang qora saksovullar, daraxtsimon charkas butalari va yulg'unlar ko'p. Tepadan qaralsa qora mintaqaga o'xshagani uchun ham shunday nom olgan ekan.

Qizilqum – bu sahra ismi-jismiga monandir. Quyosh tig'ida qizarib ko'ringan jazirama va qup-quruq hudud bo'lgani uchun ham unga «Qizilqum» deb nom berilgan ekan.

Cho'llarda yomg'ir tomchilari yerga tushmayoq, qizigan havoda bug'lanib ketadi. Shuning uchun ham u yerlar o'z nomi bilan cho'l-da.

Behzod ZIYATOV,
Yunusobod
tumanidagi
122-maktabning
8- «B» sinf
o'quvchisi.

kitobim ichiga solib qo'ygan ekan...

Shu voqeadan keyin 5 yil o'tib ketibdi. Yaqinda uyimizga Angliyadan maktub keldi. Mening nomimga. Hayajonlanib ochsam, Zulfiya o'shanda tugallay olmagan maktubini yozib yuboribdi. Hatto oxiriga o'z shartini yozishni ham unutmadim. Shartda esa shunday yozilgan: «Meni unutma».

Umida QOSIMOVA,
Toshkent shahar, Yunusobod tumanidagi
97-maktabning 9-sinf o'quvchisi.

SHARTLI TILAKLAR BIRLA BITILGAN MAKTUB

Bundan bir necha yillar avval 4-sinfda o'qib yurgan kezlarimda ustozim Dilbar opa bizga yaqin do'stimizga maktub yozishimizni va tilaklarimiz so'nggida bir shart ham yozib qo'yishimizni aytdilar. Hammamiz bolacha qiziqish bilan do'stlarimizga maktub yozdik. Men ham yaqin dugonam Zulfiyaga tilaklarim va shartim yozilgan maktubni berdim. Shartim esa quyidagicha edi: «Men bilan doimo do'st bo'lib qol».

Dars tugagach, men unga maktubimni tutqazdim, Zulfiya esa maktubini tugata olmaganini aytdi va dushanba kuni olarsan, deb o'qish uchun olib turgan kitobimni berdi. Lekin ayrim sabablarga ko'ra, ular oilasi bilan yakshanba kunning o'zidayoq chet eldagi qarindoshlarinikiga jo'nab ketishdi...

Bir-ikki hafta o'tgach, darsligimni ochsam, ichidan bir varaq tushdi. Bu Zulfiyaning oxiriga yetmagan maktubi ekan. U bilmadan maktubni

TROPIK MEVALAR OLAMIGA SAYR

Hammamiz ham ananas, banan, mandarin-u limonlarni sevib iste'mol qilamiz. Lekin ular haqida aytarli ma'lumotga ega emasmiz. Men ayrim kitoblar va ensiklopediyalar yordamida ananas, banan, apelsin haqida ma'lumotlar to'pladim va ularni siz bilan o'rtoqlashmoqchiman:

Ananas – subtropik va tropik yerlarda o'stiriladi. Mevasining og'irligi 0,5-2 kg., ayrim navlari esa 15 kg.gacha boradi. Tarkibida 9-15 foiz qand moddasi, 0,5-1 foiz organik kislotalar, 0,42 foiz kul, yelimshak, oshlovchi, bo'yovchi, xushbo'y moddalar, 15-55 foiz vitamin C, karotin, B₁ va B₂ vitaminlari mavjud. Ananasni yangiligida yeyish tavsiya etiladi.

Hozirgi kunda bu meva konservalangan holda ham sotilmoqda. Ta'mi bodring, banan yoki qovun ta'miga o'xshaydi.

Apelsin – subtropik va tropik yerlarda o'stiriladi. Mevasining og'irligi 100-450 gr. Oddiy apelsin, “Korolki”, “Kindikli”, “Jaydari”, “Vashington Pavel” navlari mavjud. Tarkibida 7 foizgacha qand moddasi, 70 mg., foiz C vitamini, karotin, B₁, B₂, P va PP vitaminlari bor.

Banan – tropik mamlakatlarda tarqalgan. Mevasining og'irligi 100-400 gr.gacha keladi. Mevalari 10-12 tadan shingilga yig'ilgan. 6-12 ta shingillar yig'ilib, poyada 50 kg.li shodalar hosil qiladi. Tarkibida 18 foiz kraxmal, 19 foiz qand moddasi, vitamin S, karotin, vitamin B₁ va pektin moddalari bor.

Go'zal ABSHUKUROVA,
Toshkent shahar, Uchtepa tumanidagi 116 - maktabning 9-sinf o'quvchisi.

OTALAR MAJLISGA NEGA BORMAYDI?

Nima uchundir maktablardagi majlislarda faqatgina onalarni ko'ramiz. Nima uchun otalar majlisga bormaydi, degan savolga na o'qituvchilar va na ota-onalar ham javob topganlaricha yo'q. Aslida hamma farzandlar erkalgini onasiga qiladi, lekin otasidan hayiqib turadi. Shuning uchun ham ota va ona majlisga birgalikda borishlari kerak. Yana 7-sinf dan yuqori bo'lgan sinflarda otasining majlisga kelishidan o'quvchilarning o'zlari uyalishadi. Nima, men yosh bolamidim ketimdan otam kelib baholarimni surushtirib yursalar, degan fikr ko'ngillariga keladi. Go'yo ota-onalari nazorat qilmasa ham yaxshi o'qiydigandek.

Singlim rus maktabida o'qiydi. Bir kuni uni olgani maktabga borganimda bir sinfda ota-onalar majlisi bo'layotgan ekan. Buni haqiqiy majlis desa bo'ladi. Onalar bilan birga otalar ham bor.

Men ham maktabimizda bo'ladigan ota-onalar majlisiga dadam borishlarini juda-juda xohlardim. Dadam ham yo'q demaydilar-u, lekin hamma sinfdoshlarimni onasi kelsa, dadam u yerda qanday o'tiradilar, deb o'zim uyalaman...

Bu xususda biz o'quvchilar bilan birga o'qituvchi-yu, ota-onalar ham yeng shimarishsa, majlislarda otalar ham qatnasharmidi?..

Inoyatxon BAXTIYORXO'JA qizi,
Chilonzor tumanidagi 162-maktabning
9-«V» sinf o'quvchisi.

100 BOLANING BARI GAZETXON

Men Samarqand viloyati, Pastdarg'om tumanidagi 76-umumta'lim maktabida ishlayman. Bilim maskanimiz tuman markazidan ancha olisda joylashgan, o'quvchilarimiz soni 100 nafardan sal oshadi. Lekin ular juda bilimga chanqoq, izlanuvchan bolalar. Turli savollar berib, o'qituvchini o'z ustida ko'proq ishlashga undaydilar. Deyarli hammalari "Tong yulduzi" ga obuna bo'lishgan. Tanaffus paytlari gazetaning yangi sonini qo'lma-qo'l qilib o'qishlarini, maqola va hikoyalarni o'zaro muhokama qilishlarini, boshqotirmalarini birgalikda yechishlarini ko'rib, bolalik damlarim yodimga tushib ketadi. O'quvchilarimiz orasida iqtidorlilari ham talaygina. 6-sinf o'quvchisi Latofat Cho'liyeva ana shulardan biri, o'zbek va jahon bolalar adabiyotiga juda qiziqadi. O'qigan kitoblarning sanog'idan ham adashib ketgan. 4-sinf o'quvchisi Mohinur Choriyeva esa yosh bo'lishiga qaramay, ko'plab tanlovlarda faol qatnashadi, she'riyat jon-u dili.

Yana bir iqtidorli o'quvchimiz Elmurod Ochilov esa tasviriy san'atga mehr qo'ygan. 6-sinfdagi a'lochi o'quvchilarimizdan biri. Uy vazifalarini qunt bilan bajaradi, maktab hayotida faol qatnashadi. Chizgan rasmlari, portretlarini ko'rsangiz, go'yo jonli deysiz. Tadbirlarimizga bag'ishlangan ko'rgazmali rasmlar ishlab bergani uchun uni bir necha marta rag'batlantirganmiz.

Elmurod kelgusida ajoyib musavvir bo'lib kamol topishiga umid qilamiz. Chizgan rasmlaridan ayrimlarini sizga ham yuboryapmiz, ma'qul bo'lsa, chop etarsiz...

Hurmat bilan **Hulkar ERGASHEVA**,
o'quv ishlari bo'yicha
direktor o'rinbosari.

Tengdoshingiz Elmurodjonning chizgan rasmlari bizga ham juda yoqdi. Ulardan saralarini tanlab olib, "Rasmlar ko'rgazmasi" tashkil qildik.

ADABIYOTNI YO TARBIYAVIY SOAT?

Birinchi soat adabiyot darsi edi. O'qituvchimiz Aziza opa qo'llarida sevimli yozuvchimiz Oybekning "Qutlug' qon" kitobini ko'tarib kirdilar. Salom-alikdan so'ng maqsadga o'tdilar:

– Bugun biz sizlar bilan adabiyotimizning nodir durdonalaridan bo'lmish "Qutlug' qon" asarini o'qiyamiz, dedilar. Shu payt eshik qiya ochilib, sinf rahbarimiz Dilorom opa kirib keldilar.

Hammaga bir-bir ko'z yugurtirdilar-da:

– Mustafu, formang qani? -deya urusha ketdilar.
Mustafu esa ko'zlarini lo'q qilganacha:
– Ustoz, bugun maktabga kelayotib yiqilib

dedilar Dilorom opa.

Sinf rahbarimizning gaplari hali tugamay, darsning qoq yarmidan Abdurashid degan o'rtog'imiz kechikib kirib keldi.

– Nega kechikib kelding? -deya endi unga baqira ketdilar ustoz.

– Avtobus kech keldi-da...

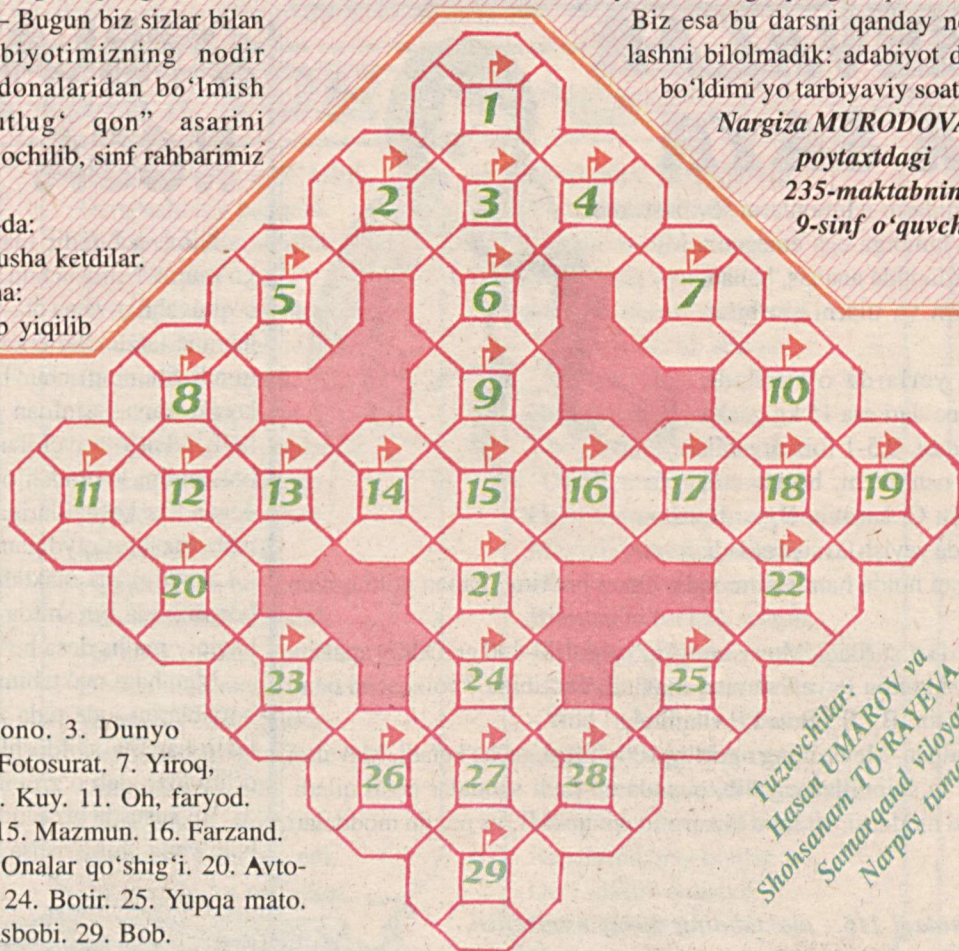
– Ertaga adangni boshlab kelgin...

Qo'llarida «Qutlug' qon» kitobini ko'targan o'qituvchimiz qirq besh daqiqa mobaynida sinf rahbarimizning tergalashini tinglab t u r d i l a r .

Nihoyat, tanaffusga qo'ng'iroq chalindi...

Biz esa bu darsni qanday nomlashni bilolmadik: adabiyot darsi bo'ldimi yo tarbiyaviy soat?

Nargiza MURODOVA,
poytaxtdagi
235-maktabning
9-sinf o'quvchisi.

**BO'SH
O'TIRMAI,
BOSH QOTIR!**

1. Yaratmoq, ... etmoq. 2. Aqlli, dono. 3. Dunyo tomonlaridan biri. 4. Meva. 5. Okean. 6. Fotosurat. 7. Yiroq, olis. 8. Tantiq, injiq. 9. Osmon, falak. 10. Kuy. 11. Oh, faryod. 12. Hech qachon. 13. Sayyora. 14. Rang. 15. Mazmun. 16. Farzand. 17. Katta uy. 18. ... jon Shamshiyev. 19. Onalar qo'shig'i. 20. Avtorusum. 21. Xat. 22. Tog' guli. 23. Tekst. 24. Botir. 25. Yupqa mato. 26. Bol. 27. San'at turi. 28. Duradgorlik asbobi. 29. Bob.

Tuzuvchilar:
Hasan UMAROV va
Shohsanam TO'RAYEVA,
Samarqand viloyati,
Narpay tumani.

TONG
yulduzi

O'zbekiston Respublikasi
bolalari va
o'smirlarining gazetasi

BOSH MUHARRIR:

Umida

ABDUAZIMOVA

TAHRIR HAY'ATI:

Turobjon JO'RAYEV,
Dilbar OLIMJONOVA,
Botir UBAYDULLAYEV,
Jabbor RAZZOQOV,
Anvar ZOKIROV,
Dilmurod RAHMATILLAYEV,
Dilshoda DADAJONOVA,
Sobirjon SHARIPOV,
Feruza JALILOVA
(Bosh muharrir o'rinbosari),
Nurxon NAFASOV,
Ergashvoy SARIQOV.

Gazeta O'zbekiston
Matbuot va axborot
agentligida
022-raqam bilan
2003-yil 11-dekabrda
ro'yxatdan o'tgan.

Noshir

«O'zbekiston»
nashriyat-matbaa
ijodiy uyi.

Gazeta

«O'zbekiston»
nashriyat-matbaa
ijodiy uyi

kompyuter bo'limida terib
sahifalandi va
chop etildi.

Gazeta haftaning dushanba
kuni chiqadi.

Hajmi A-3,

2 bosma taboq.

Adadi -59941

Buyurtma N: J 2062

Dizayner va sahifalovchi:

Fazliddin

SHAYADGAROV.

Navbatchi:

Ozoda

TURSUNBOYEVA.

Rassom:

Nodira MIRZAYEVA.

Manzilimiz:

700129,

Toshkent shahri,
Navoiy ko'chasi, 30-uy.
Obuna indeksi: 198.

e-mail:

tong_yulduzi@rambler.ru

Tel: 144-38-10

144-63-08

Tel./ faks:

(99871) 144-24-45